

TLAČOVÁ SPRÁVA

Autor, titul výstavy: Štefan Polák: ...vo vetre a oblakoch...
Miesto konania: Galéria Jána Koniarka v Trnave, Kopplova vila, Zelený križček 3, Trnava
Kurátor výstavy: PhDr. Ľubomír Podušel
Otvorenie výstavy: 10.10.2013 /štvrtok/ o 18.00 hod.
Trvanie výstavy: 10.10.2013 - 3.11.2013

Galéria Jána Koniarka v Trnave pripravila výstavu diel Štefana Poláka, predstaviteľa staršej strednej generácie súčasného slovenského výtvarného umenia, ktorý patrí k výrazným osobnostiam imaginatívneho umenia na Slovensku.

Štefan P o l á k (18.12. 1952 Partizánske) študoval v rokoch 1971 - 77 na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave (prof. L. Čemický, doc. F. Gajdoš). V roku 1982 absolvoval šesťmesačný študijný pobyt na École Nationale Supérieure des Arts Décoratifs (prof. Zao Wou-Ki a prof. P. Grenier. Paris). V rokoch 1979 - 86 pedagogicky pôsobil na VŠVU v Bratislave (katedra maliarstva). Zúčastnil sa viacerých domácich a medzinárodných výtvarných sympóziách (1997 Medzinárodné výtvarné sympóziu. Banská Štiavnica, 1998 Medzinárodné sochárske sympóziu - Bronz '98. Galanta, 1997 Cité Internationale des Arts. Paris, 1999 Cité Internationale des Arts. Montmartre. Paris, 2011 Cité Internationale des Arts. Paris). Tvorí v oblasti maľba, socha, kresba, grafika, monumentálno - dekoratívne realizácie (nástenná maľba, mozaika, veľkorozmerná plastika).

Na výtvarnej scéne sa etabloval v 70. a 80. rokoch minulého storočia. Od začiatku sa vyjadroval čisto maliarskymi prostriedkami: farbou, tvarom, svetlom. Ocitol sa v okruhu smerovaní, ktoré - povedzme si úprimne - nedávali do budúcnosti maliarstvu veľkú nádej na úspech (v rámci aktuálnych dobových tendencií výtvarného umenia). Niektorí mu dokonca predpovedali skoré úmrtie. Polák kráčal naďalej ruka v ruke s obrazom ako "zasnený vizionár", ktorý si budoval vlastnú maliarsku cestu. Ukázalo sa, že to bola voľba oprávnená. Dnes, keď svet znovuobjavuje obraz, ako maliarsky fenomén, Polák patrí k tým, ktorí sa dostali do centra pozornosti. Napriek tomu, že ho nikdy nelákala účasť na rôznych manifestačných prezentáciách toho ktorého hnutia, či názorového prútu. Ostával sám sebou. Nepriťahovali ho žiadne skupinové snahy. Umelecká kritika hodnotila jeho maliarske vystúpenia na verejnosti spočiatku ako "príchod konštruktívnej poetickosti", neskôr "ako maľbu kontrastov." Najčastejšie ho však označovala za predstaviteľa novej lyricko - poetickej maľby na Slovensku. Isteže, lyrický kontrapunkt sa dá z Polákových obrazov vyčítať. No

nikdy nebol maliarom, ktorý by nadnesene rozjímal o efemérnych javoch, či tzv. veciach života. Naopak, bol a ostal racionálny maliar, alebo maliarom racionality poučeným na profesionalite veľkých majstrov štetca minulosti, no tiež na odkaze hyperrealizmu, priekopníctve novofiguratívnych tendencií, a čiastočne aj úsilí predstaviteľov transavantgardy 80 - tých rokov 20. storočia. Nehovoriac o neosurrealistoch. Je to maliar - mystik, v ktorého tvorbe - obrazoch a sochách z uplynulých rokov a súčasnosti, tak ako ich prezentuje na svojej samostatnej výstave v Galérii Jána Koniarka v Trnave, akoby sa skrývalo čosi z buričskej nezvládnuteľnosti fantazijného realizmu. Je to na jednej strane nepokoj, na druhej vznešená citlivosť a elegancia, ktorá ho ako umelca charakterizuje. Potvrzuje to svojimi obrazmi. Lyrický kontrast v nich kráča ruka v ruke s poéziou a fantáziou, znalosťou remesla a sklonom k metafyzickej nadsádzke, či podtextom motívu. To všetko v súhre reálneho a nadreálneho. V tom spočíva modus vivendi tvorby Štefana Poláka. Je to imaginácia zjavenia. v tvorbe maliara, ktorý je doma na Slovensku aj v Paríži. Absolvoval tu viacero maliarskych pobytov, a predstavil sa na samostatných výstavách v rokoch 1982, 1990, 1991, 1994, 1996, 2011. Táto výstava je prvá, ktorou sa prezentuje na trnavskej pôde výberom diel s náznakom retrospektívy prostredníctvom kolekcie poeticko - imaginatívnych obrazov a plastík. Ich výpoveď vyviera z prameňov duchovna, spirituality, meditácie a spontaneity. V tomto zmysle sa približuje jeho dielo najviac reči umenia magického - fantazijného realizmu. Sú to maliarske slová premietnuté do akýchsi kaligrafických tvarov a znakov evokujúcich nevídané, zázračné príbehy ľudského bytia. Polák pretvára, vnáša život farieb a tvarov do života poézie a poéziu do života obrazu. Posúva ho bližšie k básni, s cieľom objaviť skrytú, efemérnu hranicu medzi skutočnosťou, realitou chvíle a snom. Je to zložitá cesta, na ktorej sa každé jeho dielo, obraz, stáva básňou v čase. Stelestnením častí celku neviazaného cyklu obrazov (ako voľný verš). Neprerušeného výtvarného pásma, kde v úlohe základnej témy vystupuje - maliar a čas. Na jednej strane prináša umelcove skúsenosti zo života, na druhej pripomína obecnú ľudskú skúsenosť, ktorú vnímame ako niečo známe a zároveň neznáme. To, s čím sa konfrontujeme a s čím máme, môžeme alebo musíme žiť. To sú podtémy, ktoré sa dajú identifikovať z jeho malieb. Hovoria o morálnych kritériách a autoritách bytia, jestvovania, akými sú: česť, podlosť, krása a faloš, obeť a zrada, skutočnosť a pretváranie, realita a túžba... To všetko ako veľké divadlo života s ktorým sa stretávame každodenne, a zároveň sme jeho účastníkmi. Divákmi aj hercami.

Slovenská umenoveda a umelecká kritika postrehla už dávnejšie, že životnosť a duchovná sila Polákových diel, jeho schopnosť dostať spirituálnu hodnotu umenia zvnútra na povrch, vyjadriť jej prienik z organickej hmoty farby von smerom k nám pomocou oka, rúk a štetca predstavuje alfu a omegu toho, čomu sa hovorí podstata tvorby. Vždy mu išlo o človeka a poznávanie skutočnosti v zašifrovaných odkazoch. Súčasne o ich dešifrovanie, odkrývanie zmyslu ľudského ukotvenia v histórii pomocou figúr, príbehov a scén vymodelovaných z farby, prevtelených do farby, vyliatych vo farbe. Tých, čo sú vo svojom stvárnení zahalené do reči symbolov, inotajov, odkazov na mýty a mytológie, rôznych kompozičných prestrihov videných cez prizmu realistickej a nad - realistickej optiky. Prezrádzajú umelcov výrazový prejav, koncept výpovede spojenej s kultúrnymi väzbami

Slovenska a Európskej civilizácie. Vznikajú, rodia sa v súznení histórie s tradíciou, minulosti a dneška, obecného a jedinečného, harmónie a disharmónie, konvergencie a divergencie, súladu a kontrastu. S cieľom položiť, klásť nám pred oči možnú odpoveď, alebo odpovede na pomyselné položenú otázku o čase: bytí a zmysluplnosti ľudskej existencie – existencie človeka, o poézii jeho života a života pretaveného do poézie. Odpovede pomyselné uložené ... vo vetre a oblakoch...

Štefan Polák využíva súznenie klasickej maľby v kombinácii s novofiguratívnymi a informelnými postupmi. Vytvára podobenstvá, ktoré sú zakotvené v reči farby. Magickej a poetickej. Realistickej a symbolickej. Znakovej. Plnej ľudských významov. Výrazového jazyka klasického moderného maliarstva. Jeho namaľované figúry, to sú ľudia ako na proscéniu divadla. Jedni sú vážni a vznešení, iní poletujúci v čase a priestore, no všetci majú niečo spoločné: je to akoby sa pred nami odohrávalo skutočné divadlo života - v hmote, farbách a tvaroch, v atmosfére akú dokáže vyvolať len poézia básnikov a vznešená krása diel renesančných majstrov quattrocenta akými boli Pierro della Francesca (1410 - 1492), Filippo Lippi (1457 - 1504), či Sandro Boticelli (1445 - 1510). Sú to maliarske diela ako sen, ktorý skamenel. Vraciame sa k nemu stále znova, no nie sme si istí, či sa nám podarí odkliať ho a zmocniť sa ho tak, akoby sme chceli. Vari aj to je dôvod, prečo k nim nedokážeme byť ľahostajní. K ich imaginatívnemu posolstvu plnému poetických metafor. Svoju výtvarnú čistotu zastierajú pred nami prekvapujúcimi šiframi, záhadami, symbolmi, ktorých reč v dejinách umenia vždy mala svoj význam a opodstatnenie. Presakujú na povrch jemného pradiava farebných tvarov, línií, štruktúr, vrásnení a vrstvení, belle matére, farebných svetiel, štruktúr a objemov jeho obrazov. Je to ich *con spirito*. Neostáva nám nič iné, len sa nechať unášať ich melodickým nokturnom, aby sme sa pokúsili dopátrať pravdy o nás, o našom bytí.

Štefan Polák svojou maliarskou tvorbou dokazuje, že mu vždy išlo o človeka, o jeho ľudský svet, poznačený básňou. Napokon, pripomína to aj táto výstava. Dielami, ktoré nechcú meniť svet nasilu. Ten sa mení sám. No prečo by ho nemal sprevádzať aj svet iný, plný hieroglyfov nášeho "nového" poznania ? Zložený z čriepkov každodennej "neskutočnosti"? Svet trinástej komnaty, ktorú keď otvoríme, uvidíme "... prekvapenie, dramatický výkrik, ale aj ticho medzi hviezdami..." ?

Štefanovi Polákovi prináleží osobité miesto v diapazóne slovenského výtvarného umenia 20. storočia a súčasnosti.

Žije striedavo v Bratislave a Jánovciach pri Galante.

Ľubomír Podušel